

'ภัยแล้ง'

ในสายตาคณรุ่นใหม่

Young Society

ดจากสถานการณ์ภัยแล้งที่รุนแรงขณะนี้ ซึ่งรายงานสถานการณ์น้ำจากกรมชลประทานเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2559 ที่ผ่านมาชี้ว่า 4 เขื่อนหลัก ลุ่มน้ำเจ้าพระยา (เขื่อนภูมิพล, เขื่อนแควน้อยฯ และเขื่อนป่าสักฯ) เหลือน้ำใช้การได้ถึงเดือนกรกฎาคม 2559 อีกประมาณ 2,694 ล้านลูกบาศก์เมตร ทำให้เห็นสถานการณ์น้ำอย่างชัดเจนว่า มีความวิกฤตเพียงใด

ที่ผ่านมา เราได้เห็นข่าวการแย่งชิงน้ำในพื้นที่เพื่อทำการเกษตร รวมถึงภาพทางการต้อนน้ำไปแจกจนกลายเป็นภาพชินตา แม้ตอนนี้ ผลกระทบจะอยู่ในเฉพาะบางพื้นที่แต่อย่างไรปัญหาภัยแล้ง ก็คือเรื่องของเรารูๆ คนเฒ่า-สุภาณี ลิ้มโรจน์นกุล คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง และ **กชรัตน์ วิชิตนาค** หรือแทนทหาวิทยาลัยบูรพาตัวแทนจากเครือข่ายมหาวิทยาลัยสร้างสรรค์สังคม (University Network For Change : UNC) โครงการเครือข่ายมหาวิทยาลัยสร้างสรรค์สังคมเพื่อประเทศไทยที่น่าอยู่ พร้อมทั้ง **อาจารย์ณรงค์ แรงกลีกร** ข้าราชการบำนาญผู้ริเริ่ม

แนวคิดการฟื้นฟูบ้านธารมะยม เขิงเขาแม่กระทุ่ ตำบลวังชัน อำเภอแม่เมาะ ซึ่งปัจจุบันชุมชนธารมะยมสามารถจัดการน้ำได้ด้วยตนเอง ได้ร่วมสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับภัยแล้งที่เกิดขึ้นในครั้งนี้อย่างน่าสนใจ

อ.ณรงค์ แรงกลีกร ร่วมสะท้อนว่า ภัยแล้งปีนี้ ทำให้เห็นภาพสะท้อนกลับไปที่ชุมชนว่า บางครั้งชุมชนก็ลืมไปว่าในอดีตตนเองมีน้ำกินน้ำใช้อย่างเหลือเฟือได้อย่างไร มีที่เก็บน้ำดื่ม บ่อปูนซีเมนต์ อย่งไร แต่พอวันนี้มาได้รับความสะดวกสบายเรื่องการใช้น้ำ มีน้ำประปาเข้ามา มีหน่วยงานเข้ามาแจกน้ำ ก็ลืมบ่อน้ำเก่าๆ ในชุมชนของตนเองไป

"บางพื้นที่ก็กลับไปหมดแล้ว ทำให้เกิด

สภาวะน้ำใช้ในครอบครัวไม่มีเพราะเราอาศัยแต่น้ำตามธรรมชาติ พอมีคนเพิ่มขึ้นก็ใช้น้ำเพิ่มขึ้น น้ำก็ไม่เพียงพอ เราก็ไม่ได้มีวิธีการจัดการน้ำที่ดีด้วยในปัจจุบัน คือเราไม่ได้มีการเตรียมตัวมาก่อนเลยว่าเกิดภัยแล้งขนาดนี้..."

แต่ที่ **ชุมชนบ้านธารมะยม** ที่อาจารย์ณรงค์ ได้นำร่องวิธีการจัดการน้ำอย่างได้ผล ทำให้ปีนี้ ผ่านพ้นวิกฤตนี้ไปได้

"ชุมชนธารมะยมได้เริ่มทำเรื่องนี้มากกว่า 10 ปี พอเริ่มเห็นว่าเรามีปัญหาเรื่องน้ำ เรามองเห็นว่าเรามีพื้นที่เป็นภูเขาเราก็ไปทำฝายชะลอน้ำให้กักน้ำเอาไว้ให้น้ำซึมเข้าไปอยู่ในภูเขา จากนั้นเราขุดลอกคลอง ในคลองมีการสร้างฝายเว้นช่วงไว้ประมาณกิโลฯ สองกิโลฯ แบ่งพื้นที่น้ำของชุมชน พื้นที่น้ำของครอบครัวเราก็เก็บน้ำเอาไว้ในช่วงฤดูแล้ง แต่อย่างไร พวกเราก็ใช้น้ำอย่างประหยัด

ภัยแล้งปีนี้ ชุมชนต้องตื่นตัวมาดูแลบ้านตัวเอง และผู้นำชุมชนต้องกระตุ้นให้ชาวบ้านเขาอย่างนี้ดูดย ให้มาช่วยกัน มีการเตรียมตัวแต่เนิ่นๆ 1.ก่อนเข้าฤดูฝนเราต้องเตรียมอะไรไว้บ้าง เรามีสระน้ำ คู คลอง ในพื้นที่ชุมชน ก็ขุดลอกเอาไว้เลย และ 2.ให้ช่วยกันปลูกป่าเติมเอาไว้ในชุมชน และมาช่วยกันคิดว่าตรงไหนที่เป็นแหล่งต้นน้ำจะอย่างไร ให้เอาน้ำไปสู่ชุมชนให้ได้ ส่วนไหนเก็บในพื้นที่ชุมชน ตรงไหนในพื้นที่ส่วนตัว ถ้าหากไม่มีความรู้ก็ลองดูหมู่บ้านใกล้ๆ เขาทำอย่างไรก็ได้ หรือมาถามผมก็ได้ยินดีให้ความรู้"

นอกจากนี้ อ.ณรงค์ ยังเสริมอีกว่า ถ้าหากชุมชนอยากมีน้ำกินน้ำใช้ ต้องจัดการตัวเอง ชุมชนต้องช่วยตัวเอง อย่าหวังพึ่งจากคนอื่นมากนัก

"ทรัพยากรไม่ใช่ของคนใดคนหนึ่ง เป็นของคนทั้งประเทศ ทั้งโลก คนรุ่นใหม่จะมาอาศัยรุ่นผม ก็ซั๊กไม่ไหวแล้ว เพราะเริ่มหมดอายุลงไป ก็อยากจะทำอะไรให้คนรุ่นใหม่ที่เขาเข้ามาเห็นปัญหานานาปัญหาไปช่วยกันแก้ไขต่อไป"

เนตร-สุภาณี ลิ้มโรจน์กุล หนึ่งในนักศึกษาที่ได้ลงพื้นที่ดูงาน ยอมรับว่า ครั้งนี้ทำให้เข้าใจสถานการณ์ภัยแล้งเพิ่มมากขึ้น และตระหนักว่า ภัยแล้งเป็นเรื่องของคนทุกคน "การที่ได้มาพักที่บ้านธารมะยม ที่นี้ทำให้

เราเห็นคุณค่าของน้ำมากขึ้นเพราะเราอยู่ในเมืองเรามีเงินชัฟพอร์ทจะใช้อย่างไรก็ได้มีเงินจ่ายเราไม่ต้องหาเอง ไม่ต้องขุดบ่อ ตักน้ำขึ้นมา คนที่นี้เขาต้องทำแบบนี้เขาถึงรู้ว่าว่าจะได้น้ำมากแค่ไหน ป่าที่ปลูกกว่าจะโตมา ใช้เวลาไม่ใช่น้อยๆ มันต้องหมั่นทำ การจะใช้จึงรู้คุณค่าจุดเริ่มต้นที่ทำแต่ละครั้งถ้าหากใช้หมดไปเราก็ต้องเหนื่อยอีกนะ โลกก็ต้องเหนื่อย เราจะทำให้ทุกคนเข้าใจสิ่งที่เราเห็นไม่ได้จนกว่าที่ทุกคนจะรู้สึกจริงๆ จะมองคุณค่าทุกอย่างเป็นเรื่องใกล้ตัวจริงๆ ทุกวันนี้เราอาจจะมึน มีใช้มันยังไม่หมด แต่ถ้าวันหนึ่งมันหมดใครเป็นคนหา อยากให้ทุกคนหันมาใส่ใจเรื่องน้ำมากขึ้น และลองมองคนใกล้ตัวออกไป ไม่ใช่สนใจแค่นั้นพื้นที่เรา แต่ยังมีคนในอีกหลายพื้นที่ที่ลำบากกว่าเราเยอะนะ เห็นคุณค่าในทุกสิ่งทุกอย่างที่มีความสัมพันธ์กัน นอกจากตัวเราเอง"

ส่วน **เนท-กชรัตน์ วิชิตนาค** ที่ร่วมลงพื้นที่ติดตามโครงการปลูกป่า สร้างคนบวรวิถีย่อยเพียงรักษาต้นน้ำ บรรเทาอุทกภัย จังหวัดน่าน ดำเนินงานโดยมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ ชุมชนบ้านน้ำช้างและชุมชนบ้านบวกหญ้า ต.ขุนน้ำนอ อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.น่าน เป็นชุมชนตัวอย่างในการนำรูปแบบ "ดอยตุงโมเดล" ไปใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชนจนได้ผล

หลังกลับจากพื้นที่ เธอร่วมสะท้อนว่า ปีนี้ภัยแล้งดูรุนแรงกว่าทุกปี

"หนูเคยตั้งคำถามว่าน้ำมาจากไหน ทำไมบางปีน้ำท่วม บางปีน้ำแล้ง น้ำหายไปไหน หรืออะไรที่ทำให้เกิดภัยแล้ง จากการลงพื้นที่ครั้งนี้ทำให้ได้รับรู้ข้อมูลว่า ถ้ามีป่า ก็จะมีน้ำ ที่น่านเป็นป่าต้นน้ำ ถ้าเราดูแลรักษาป่าให้อุดมสมบูรณ์

กรุงเทพธุรกิจ

Krungthep Turakij
Circulation: 200,000
Ad Rate: 2,400

Section: จุดประกาย/เยาวชน

วันที่: ศุกร 15 เมษายน 2559

ปีที่: 29

ฉบับที่: 10067

หน้า: 8(กลาง)

Col.Inch: 105.33

Ad Value: 252,792

PRValue (x3): 758,376

คลิป: สีสี่

คอลัมน์: Young Society: 'ภัยแล้ง'ในสายตาคณรู้นใหม่

ได้โดยไม่ได้ไปทำลายมัน เราก็จะมีน้ำส้มเสมอ
น้ำจะไม่แล้ง หรือ จะไม่ท่วม มีน้ำพอใช้ ถ้าเรา
ดูแลป่าเป็นอย่างดีแต่ในความเป็นจริงเราใช้น้ำ
แต่เราไม่ได้ดูแลป่า

เรามักคิดว่า คนที่มีหน้าที่ดูแลป่า คือหน้าที่
ของคนต่างจังหวัด หรือ คนที่อยู่ไกลป่า ซึ่งหนู
ก็เคยคิดแบบนี้ แต่หลังลงพื้นที่ทำให้ความคิด
หนูเปลี่ยนไปว่า มันไม่ใช่เป็นปัญหาของคน
แค่กลุ่มเดียว หรือคนๆ เดียวที่ต้องรับผิดชอบ
แต่เป็นปัญหาของทุกคนที่ต้องช่วยกันดูแล

เห็นคนในพื้นที่เหนื่อยมาก เพราะพวกเขา
ต้องหาเลี้ยงครอบครัวและยังมีอีกหน้าที่หนึ่ง
คือทำให้หน้าที่ดูแลไม่ให้เกิดการเผาป่า เขาไม่ได้
เป็นคนเผา แต่เขาต้องเป็นคนไปดับ ทั้งที่
น้ำนี้เป็นน้ำที่ทุกคนใช้กันทั้งประเทศ แต่
หน้าที่กลับไปอยู่แค่ที่คนกลุ่มเดียว

เราอยู่ในเมือง เราก็อาจจะไม่โครงการ
อะไรที่ช่วยเหลือได้ ตัวเงินก็อาจจะไปต่อยอด
สร้างประโยชน์ให้เขาได้ ตอนนี้อยู่ที่ได้รับความรู้
จิตสำนึกมา ทำให้หนูคิดตลอดว่า ถ้าทำอะไร
ต้องนึกถึงพื้นที่ที่เราไปเจอมา เราเป็นส่วนหนึ่ง
ที่ช่วยกันดูแลรักษา และหนูได้คำตอบว่าการใช้
ทรัพยากร การจัดการเป็นเรื่องสำคัญไม่สามารถ
ปล่อยปละละเลยได้เลย ถ้าเราจัดการไม่ได้ จะมี
ปัญหาตามมา" แนวสะท้อนความคิดของตัวเอง
ที่เปลี่ยนไปหลังจากลงพื้นที่

เมื่อ "ภัยแล้ง" ไม่ใช่เรื่องที่ไกลตัวอีกต่อไป
ทรัพยากรธรรมชาติที่ทุกคนบอกว่าไม่ใช่ของใคร
คนใด คนหนึ่ง จะต้องไม่เป็นแค่คำพูดสวยหรู
แต่ต้องถูกนำมาปฏิบัติกันจริงจังเสียที ก่อนที่
ในอนาคตคนไทยจะไม่เหลือน้ำให้ใช้กัน
สักหยด